

*Життя через
призму душі*

Березнівська центральна бібліотека
Сектор довідково-інформаційної та бібліографічної роботи

Життя через призму душі

**(115 років від дня народження
Ірини Вільде)**

Бібліографічна розвідка

2022

**УДК 821.161.2 (092)
Ж 74**

«Життя через призму душі»: біобібліографічна розвідка до 115-ї річниці від дня народження Ірини Вільде / Березнівська центральна бібліотека, сектор довідково-інформаційної та бібліографічної роботи. – Березне, 2022. – 24 с.

5 травня 2022 року виповнилося 115 років з дня народження Ірини Вільде (Полотнюк Дарії Дмитрівни) - видатної української письменниці, внесеної ЮНЕСКО до числа знаменитих людей ХХ століття і другого тисячоліття, громадського та державного діяча, депутата Верховної Ради Української РСР другого скликання, лауреата премії імені Т. Г. Шевченка 1965 року.

До ювілейної дати, та з метою розкриття фонду Березнівської центральної бібліотеки, підготовлено біобібліографічну розвідку «Життя через призму душі», яка допоможе користувачеві ширше ознайомитись зі щедрим талантом української письменниці.

Видання адресоване широкому загалу читачів.

© Сектор довідково-інформаційної та бібліографічної роботи, 2022

Життєвий і творчий шлях Ірини Вільде

«Щоб увійти в безсмертя,
людина мусить скласти два
екзамени:

один перед сучасниками,
другий – перед історією»

(Ірина Вільде)

Життя і творчість Ірини Вільде нерозривно пов'язані з Буковиною та Прикарпаттям. Зі сторони видається, що життєвий шлях письменниці був вдалим і благополучним. Прожила в достатку і пошані до старості, після 1939 року

видала більше двадцяти книг, була лауреатом премії ім. Т. Шевченка, депутатом Верховної Ради України, нагороджена орденами Трудового Червоного Прапора, «Знак пошани», «Дружба народів», Почесною Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР, очолювала львівське відділення спілки письменників.

Творчий шлях Ірини Вільде охоплює кілька десятків років, а за цей час траплялося все: успіхи і невдачі, піднесення й спади, тривалі й тимчасові захоплення, суперечливі життєві й літературні віяння. Однак вона не належала до письменників, світогляд яких змінювався при кожному подуві вітру. Вона сказала в одній мініатюрі: « Не поважаю людей, які обіцяють більше, ніж можуть зробити ». Вона мала тверді принципи, яким ніколи не зраджувала.

Перший свій екзамени Ірина Вільде склала. Півстоліття промайнуло в неї у невсипущій праці, пошуках, розчаруваннях, злетах, сумнівах і перемогах. За цей час вона створила томи творчого звіту. Для нас і наших внуків вона залишила у вічне користування сотні новел, нарисів, публіцистичних статей і мініатюр.

Нам хочеться збагнути секрети майстерності письменниці, а вона на наші роздуми коротко відповідає однією із своїх мініатюр: «Секрет майстерності полягає в тому, що секрету немає. Є просто талант.» Різні джерела, різні шляхи, різні причини становлення неповторної літераторської індивідуальності, а результат один: успішно складений екзамени перед історією.

Славетна Ірина Вільде вічно житиме у своїх літературних творах. Читаймо ці твори, шануймо і зберігаймо пам'ять про людину величезного обдарування і заслуг перед рідною літературою.

Сьогодні про творчість Ірини Вільде говорять як про самобутнє явище української літератури. Павло Загребельний вважав: «Велич Ірини Вільде у відстоюванні справедливості». Така її життєва позиція та літературний талант дали підставу ЮНЕСКО захищати Ірину Вільде до числа знаменитих людей 20-го століття.

Свої два екзамени – перед сучасністю та перед історією – Ірина Вільде склала «на відмінно» і увійшла таки в безсмертя.

Народилася майбутня письменниця 5 травня 1907 року в Чернівцях в родині письменника-демократа Дмитра Макогона, який походив з давнього шляхетського роду. Її батько разом із дружиною Адольфіною Гнатівною (німкеню за походженням) вчителював у різних селах Буковини. Та найбільше Дарина любила село Веренчанку, де минули її юнацькі роки. Відчуття сім'ї і громадянського обов'язку зливалися воедино у родині Макогонів, їхній дім був домом відчинених дверей. Брат Орест, у подальшому став учасником Української Військової Організації, емігрував до Німеччини, а другий

брат Богдан – вояк дивізії «Галичина», вирвався з Бродівського котла і після Другої світової війни емігрував у США.

Батько був її першим вчителем літератури, а його книжки – початковою позакласною літературою. Можливо, саме від батька Дарині передалися письменницькі здібності. Із перших років життя дівчинка виховувалася у галицьких культурних традиціях. Початкову освіту здобула у державній гімназії в Чернівцях.

Коли румуни 1918 р. захопили Чернівці, почалася насильницька румунізація населення. Спочатку дошкільну освіту знищено українське шкільництво, а у Чернівецькому університеті заборонили викладати українською мовою. Було закрито усі українські товариства і політичні партії, навіть назви місцевостей перейменовано на румунські. У церквах можна було проповідувати тільки румунською мовою, тобто запроваджено тотальну румунізацію.

Як згадує Ярема Полотнюк, син письменниці, його дідусь мав сміливість писати в Міністерство освіти Румунії листи проти румунізації українців. Його лякали засланням, безробіттям (тоді сільських учителів утримувала громада).

Через конфлікти батька з румунською владою у 1923 році, родина, нелегально перейшовши польсько-румунський кордон, оселяється у Станіславові (тепер – Івано-Франківськ). Батьки записали її на навчання в гімназію Українського педагогічного товариства (1923–1927), де вона мала змогу познайомитися з творами Лесі Українки, Ольги Кобилянської, Уляни Кравченко, Івана Франка та Тараса Шевченка. Під таким літературним благородним впливом вона відчула своє справжнє літературне покликання. З цього часу дівчина починає серйозно займатися письменницькою діяльністю. Перше оповідання «Марічка» було надруковане в тижневику «Український голос» у Перемишлі у 1926 році, коли їй було лише 19 років. Але в часи її літературного дебюту письменництво не вважалося достойним заняттям для дівчини з інтелігентної родини. Ось вона й підписала перше оповідання псевдо Ірина Вільде.

Після закінчення гімназії 1928 р. Дарина вступила у Львівський університет, де продовжила займатись письменницькою працею, була однокурсницею Богдана-Ігоря Антонича, з яким пізніше підтримувала творчі контакти. Вже перші твори юної письменниці захоплювали її ровесників, які в тих описах знаходили свої долі, схожі на долі героїв. В університеті вона познайомилася з майбутнім чоловіком Євгеном-Володимиром Полотнюком – відомим спортсменом, активістом «Пласту» та Української військової організації (УВО). Через цю діяльність, його ім'я було добре відомо і поліції.

Польща, як і Румунія, у Західній Україні запровадила нечуваний терор у різних сферах. Юзеф Пілсудський у вересні-листопаді 1930 року застосував пацифікацію – репресивну акцію із застосуванням поліції та армії проти українського цивільного населення Східної Галичини. Пацифікація супроводжувалась масовими арештами, побиттям та вбивствами людей, закриттям і руйнуванням українських установ в Галичині. Наслідком акції стала подальша значна радикалізація українського руху опору на західно-українських землях.

На 4-му курсі – у 1930 році, Дарина змушена була перервати навчання. За одними джерелами – через матеріальні труднощі, за іншими – через знайомство з Євгеном-Володимиром Полотнюком та підозру у причетності до УВО. Вона мусила повернутися до Станіслава, але повертається вже відомою перспективною письменницею.

Із Станіслава Дарина переїжджає до Коломиї, працює вчителькою і друкується в українських часописах. Перше її оповідання «Повість життя» (пізніше відоме під назвою «Поєма життя») вийшло друком у 1930 році. Свої твори Дарина підписувала псевдонімом Ірина Вільде. Невдовзі почала працювати в редакції журналу «Жіноча доля» (1933–1939 рр.), була також редактором щомісячного журналу «Світ молоді».

Ранню прозу Ірини Вільде можна вважати «феміністичною», у центрі якої доля жінки і її складний внутрішній світ. Письменниця продовжила творче осмислення теми, розгорнутої Ольгою Кобилянською. Її героїні (новели «Марічка», «Щастя», «Дух часу», «Пуста жінка», «Лист») так само внутрішньо багаті особистості, надзвичайно емоційні та горді жінки, але вони шукають своє щастя, насамперед, у родині та коханні, вони бунтують проти приниження своєї людської гідності («Годі!», «Крадіж», «Не можу»). В одній із своїх статей письменниця писала, що боротьба за жіночу рівноправність уже позаду, а тепер має бути «боротьба за природне щастя жінки». Також Іриною Вільде була написана сповнена любові й туги мініатюрна повість «Моїй Буковині».

Одним з обов'язків письменниці було ведення так званих «жіночих куточків» в місцевій пресі. Згодом Ірина Вільде пояснювала як важко вести таку рубрику і скільки відомостей вона там почерпнула, які згодом перекочували на сторінки її творів.

У 1934 році Ірина Вільде та Євген-Володимир Полотнюк (1906–1943) нарешті одружуються. Через матеріальні труднощі їхні заручини тривали шість років. Її чоловік отримав міжнародний диплом лісного інженера і був направлений на роботу в Самбір, поблизу Дрогобича на Львівщині. Там Дарина займалася педагогічною і літературною працею. У 1936 році в сім'ї Полотнюків народився син Ярема, а у 1942 році під час війни – другий син Максим.

У 1934 році Ірина Вільде пише повість «Вікна наростіж» (вийшла друком 1939 р.), у 1935 році у львівському часописі «Нова хата» друкується її повість «Метелики на шпильках» (окремим виданням – 1936 р.), збірка новел «Химерне серце» (1936), закінчує писати повість «Б'є восьма», збирає рукописи, публікує статті, спогади про Богдана-Ігоря Антонича. Назва раннього циклу повістей «Метелики на шпильках» – символічна. Молоде покоління, яке прагне освіти, культурного, громадського оновлення в суспільстві, ніби метелики повесні, пришилені терновими колючками, б'ється над вічними проблемами і намагається їх подолати.

У той час, коли дебютантка переступила поріг української літератури, актуальною була історична тематика – західноукраїнські письменники намагалися підняти дух

народу, який шойно програв усі можливі визвольні змагання, і українська земля знову була пошматована – між СРСР, Польщею, Румунією, Чехословаччиною, а пізніше – Угорщиною. Письменники кинули всі сили на нагадування українцям історичних прецедентів: в цей час з'являється трилогія «Мазепа» Богдана Лепкого, «Роксоляна» Осипа Назарука, «1313» Наталени Королевої. У контексті літературного процесу Галичини періоду міжвоєнтя Ірина Вільде займала важливе місце, проте її письменницька постава була скромною. Майже до кінця 1930-х років вона мусила виправдовуватися, що має право не порушувати актуальні проблеми суспільного життя, передусім через культивовану у той час історичну прозу. І хоча вона не була такою відомою, як дві інші тогочасні письменниці Катря Гриневичева і Наталена Королева, все-таки як авторка малої та великої прози, низки журналістських публікацій та редакторка часописів здобула визнання, авторитет, мала своїх прихильників, насамперед серед так званого ліберального середовища письменників, критиків та митців.

У 1930-ті роки Вільде належала до модерністського середовища галицької літератури, яке гуртувалося довкола елегантного і дуже цікавого часопису «Назустріч» (його редакторами у різні часи були блискучий критик Михайло Рудницький, літературознавець і мовознавець Василь Сімович, поет і маляр Святослав Гординський). Ще цих письменників називали «демо-лібералами». Вони відстоювали орієнтацію на західноєвропейську літературу, заперечували застарілі народництво і реалізм, плекали естетизм. Сюди належали Богдан-Ігор Антонич, Іван Керницький, Анатоль Курдидик, Ярослав Курдидик, Василь Софронів-Левицький, Юрій Косач та ін.

У 1935 році українське письменство в Галичині почувалося настільки сильним, що вирішило встановити свою першу літературну премію, яку й назвали літературною премією Товариства письменників і журналістів ім. Івана Франка. Згідно з положенням про премію, на конкурс допускалися лише книжки, які вийшли друком протягом року.

На премію 1935 року претендували Богдан Лепкий за тетралогію «Мазепа», Катря Гриневичева, про яку говорили, що якби вона писала якоюсь іншою мовою, а не українською, то давно була б лауреатом Нобелівської премії, журі взяло до уваги її повість «Шестикрилець». Ще претендентами були Наталена Королева з повістю «ІЗІЗ», блискучий критик та поет Євген Маланюк, прекрасний літературознавець Дарія Віконська. Але першої премії не було присуджено нікому.

Другу премію присудили провінційній письменниці з Коломиї Ірині Вільде за книжки «Химерне серце» та «Метелики на шпильках». Дати їй першу премію журі просто не відважилося...

У пресі зчинився грандіозний скандал: як посміли обминути такі визнані авторитети і дати премію нікому не відомій Ірині Вільде? Вона ж не написала жодного рядка на захист національної ідеї! Головним козирем противників присудження премії Ірині Вільде було те, що письменниця у своїй творчості ігнорує національну проблематику, яка є визначальною в тодішній українській літературі і мусить ще довго бути, бо розвиток історичної повісті у Великій Україні просто неможливий, а тому потрібно всіляко сприяти розвитку історичної повісті в Галичині, навіть якщо це йде на шкоду іншим темам.

Ще більший скандал розгорівся після того, коли стало відомо, що лауреатка за премією у Львів не приїде, а прислала тільки листа з подякою, який тут же був опублікований. У ньому письменниця радила колегам-письменникам роззирнутися, подивитися на світ без скиглень, які всім набридли, додавати людям смаку до життя і боротьби за нього. На сторінках газет із цього приводу почали виступати професори і критики. Відгуки часто містили протилежні судження – від захопливого схвалення проблематики творів та їх європейського стилю до звинувачень у безідейності. Але ніхто не закидав письменниці відсутність літературного обдарування. Її твори дуже жіночі, чуттєві, інтимні, і водночас з цим прості. І автобіографічні. Вони – про кохання, зраду, про жіноче серце, таке неприборкане та химерне.

Можливо, саме такий ажіотаж навколо її творчості й спричинив популярність письменниці. Її розповіді про пересічних людей, про їхні щоденні клопоти, проблеми, звичайне щоденне життя з його дрібницями та переживаннями виявилися значно ближчими і зрозумілішими читачам. І це творче кредо – додавати людям охоти до життя та боротьби за нього – згодом пройшло через усю її долю. Письменниці часто закидали суто жіночу тематику, на що вона напівжартома чи напівсерйозно відповідала: «Ні, доки не впораюся з цим малим світиком – із людським серцем, – не візьмуся, просто не зможу сягнути до ширших проблем людського життя». Така програма цікава не лише як визнання своєї неналежності до панівного ідеологічно обумовленого дискурсу, але й як контраст до того, що сталося з письменницею від 1939 року і далі. Незважаючи на суперечливу реакцію на її творчість, письменницю підтримували Ольга Кобилянська, Андрій Чайковський, Михайло Рудницький...

1939 рік 32-річна Ірина Вільде зустріла як авторка близько п'ятдесяти творів малої і великої прози та есеїстики. Якщо у міжвоєнній Галичині вона була далека від суспільно-національних тем у своїй творчості, належала до позаідеологічних письменниць, була виразно жіночою авторкою, то радянська культурно-літературна політика стала для неї викликом. Зрештою, на сьогодні мотиви радянзації Вільде як особистості та як письменниці, драматичні чи прагматичні обставини цього вибору є до кінця не проаналізовані та залишають багато питань. Додаються особисті сімейні проблеми: у 1939 році Євген Полотнюк, який працював лісничим на Прикарпатті, попадає у відому польську катівню Березу-Картузку за підозрою причетності до ОУН. Визволяють його вже радянські війська, можливо й тому сім'я Полотнюків прихильно поставилася до радянських «визволителів». Втім, робити остаточний вибір Ірині Вільде доведеться вже у 1944 році, у часі другої радянської окупації.

У 1940 році Ірину Вільде прийняли до Спілки письменників СРСР. У цей час вона написала оповідання «Товаришка Маня», «До моря», «Володко», «Роман жениться», «Орися», низку нарисів, статей, кореспонденцій у різних газетах. Звичайно, не все із задуманого вдалося письменниці реалізувати, та важливо інше: вона прагнула осмислити нове життя.

Ніжна, віддана любов Ірини Вільде до Буковини, співчуття до поневоленого румунськими боярами селянства та учнівської молоді, перше чисте кохання, дружба стали поштовхом до написання у 1939 році автобіографічної повісті «Повнолітні діти». Це – один із кращих творів Ірини Вільде, в якому розповідається про лихоліття на Буковині в 20-ті роки, у якому чимало цікавих фактів, що перепліталися подіями з життя українців. Талановито, психологічно достовірно, з ніжністю, ліризмом та відвертістю показано процес становлення особистості головної героїні – дочки сільського вчителя Дарки Попович. Переживання, перше кохання, ревності й розчарування, перші уроки життєвої зрілості – все подано через сприймання Дарки, спочатку дитини, потім підлітка й дорослої дівчини. Великою мірою це розповідь письменниці про власне дитинство у Веренчанці, про навчання у Чернівецькій українській гімназії...

Особливо щемні сторінки роману даровані письменницею її першому коханню – Данкові Данилюку, справжнє ім'я якого – Олександр Омельський, син директора веренчанської школи Діонізія Омельського. Даруся Макогон була закохана в цього талановитого юнака і це почуття було взаємним. Цю любов до свого Сандика, як його ніжно називала письменниця, вона пронесла через усе життя. Виїхавши у 1940 році за

кордон, Омельський зробив блискучу музичну кар'єру в США. Побачити його краєчком ока, а ні, то почути – було мрією Ірини Вільде. У 1964 році вона вперше у складі делегації відвідала США і мала майже чотиригодинну телефонну розмову зі своїм Сандиком. Після цього телефонного дзвінка в них встановилося жваве листування. Як стверджують дослідники її творчості, то було листування двох головних героїв «Повнолітніх дітей».

У новій редакції твір вийшов у світ 1952 року. Роман Ірини Вільде «Повнолітні діти» 1952 року – ґрунтовна переробка повістей «Б'є восьма» (1936), «Метелики на шпильках» та «Повнолітні діти» (1939). В останній період життя письменниця ще працювала над ним. Його фрагмент під назвою «Дзеркало» публікувався у журналі «Жовтень» (1973, № 5). При допрацюванні автор ширше осмислила розвиток суспільних явищ, ввела в художню тканину нові, соціально-значимі образи, поглибила характеристику образів головних героїв, доповнила сюжет новими подіями («бурякова» історія в селі Веренчанка, епізод голодування на селі, історія гуцула-рекрута та ін.). Та хоч як «удосконалювалася» письменниця в «благотворному кліматі нової дійсності», перероблений у дусі вимог соцреалізму роман все ж розчарував поціновувачів її творчості, а особливо – пильних критиків: знову сипались нарікання: «не показана класова боротьба, а на першому плані – національне». Звинувачення, як на ті часи, надто серйозні...

Ірині Вільде, як і багатьом радянським людям, довелося пережити фашистську окупацію. Всі жахи війни письменниця сповна відчула і на своїй сім'ї, своїй долі.

На початку другої світової війни Євген Полотнюк отримує місце надлісничого в селі Микуличин Надвірнянського району, що належало до маєтностей Митрополита Андрія Шептицького. Невдовзі по його призначенню у лісах починає діяти школа для підготовки середньої ланки командного складу бійців УПА. «Зрештою, чомусь так завжди виходило, що в митрополичих лісах у різний час на посадах лісників працювали завжди керівники національно-визвольних змагань. Перед Євгеном Полотнюком лісничим працював Андрій Мельник, якій замістив на посту організатора УВО та ОУН Євгена Коновальця. Ірина Вільде була поруч з чоловіком, знала про його підпільну діяльність, допомагала йому в міру своїх можливостей.

Окрім усього, з наказу верховного командування УПА Євген Полотнюк був одним із учасників операції «Буря», пов'язаної з рейдом Сидора Ковпака. Суть тієї операції полягала в тому, що Сталін визнавав територію західної України підконтрольною УПА і був проти того, щоб після відступу німців ця територія стала польською. Одночасно Сталін визнавав можливою співпрацю з УПА по винищуванню

німців, як основних ворогів. Таким чином, партизани Ковпака опинились у Яремчі та його тамтешніх околицях. Так і познайомилися з Сидором Ковпаком. Який був фінал «дружби» між радянськими партизанами та УПА фактично не відомо. Проте, з того часу у Сидора Ковпака та Ірини Вільде склалися дружні відносини. Він був її «ангелом-охоронцем», який не раз рятував від тоталітарного пекла... Під його протекцією, Ірині Вільде сходили з рук численні «злочини» проти радянської влади та ідеології» (Р. Тимків. «Янгол-охоронець» Ірини Вільде).

У 1943 році Євгена Полотнюка, якій повертався зі свого завдання, схопили поляки і віддали в руки німецьких нацистів. Його було звинувачено у приналежності до ОУН і розстріляно у Ворохті. Про свій арешт Ірина Вільде була попереджена. Вона залишає лісництво, захопивши з собою дітей, розпочатий рукопис роману «Сестри Річинські» та портативну машинку, яку подарував їй чоловік. Деякий час Ірина Вільде разом грудним немовлям – сином Максимом, якого вона народила 14 серпня 1942 року, переховувалася серед людей, а потім з підробним документом на ім'я Дарії Макогон виїхала у Ходорів, де були її батьки і де зустріла другий прихід радянської влади. Вона так і не знала, де саме було поховано чоловіка. І тільки через п'ятдесят років після того, коли вже і самої Вільде не було, старший син Ярема знайде могилу батька та перепоховає його разом з десятьма побратимами у Надвірній. Залишившись вдовою з двома синами на руках – Яремою та Максимом, вона все ж таки знаходить у собі сили та бажання жити та творити далі.

Восени 1944 року Ірина Вільде з синами переїжджає до Львова. Місто так зачарувало Вільде своєю красою і гостинністю, що вона залишається тут до кінця своїх днів. Саме у Львові вона опиняється в епіцентрі життя Західної України, стала, як тоді говорили, «модною авторкою». Її твори читали, обговорювали, критикували... Проте в неї був свій, особливий стиль, який вирізняв її від інших побратимів по перу. У творах письменниці тих років не було сліпої похвали тодішньому режимові. Ще й досі дослідники її творчості не можуть зрозуміти: як вдавалося письменниці з її націоналістичними поглядами уживатися з радянським режимом і творити? Мало того, її поважали, з нею рахувалися. Вона любила повторювати: «Вожді приходять і відходять, а я пишу про народ». Питань до неї було багато... Можливо, її свідомий чи примусовий вибір пояснювався традиційно – страх за життя дітей, вимушена колаборація... Ось що говорять Наталка і Ярема Полотнюки, невістка і син письменниці, у післямові до перевиданого міжвоєнного циклу її повістей (2007): «... Ірина Вільде, як і вся інтелігенція «другої хвилі еміграції», могла у 1944 році втекти на Захід: письменниця вільно володіла французькою і німецькою мовами, до того ж в Австрії чи південній Німеччині ще проживали родичі матері. Та «римське» виховання, отримане в домі батьків і в гімназії, підказує письменниці залишитись на батьківщині і розділити долю зі своїм народом. Її любили, їй вірили і надіялися на неї. Залишитися у краю було для неї нелегким рішенням, однак іншого вона собі не уявляла».

З іншого боку, у статті про Ірину Вільде в авторській енциклопедії української літератури Богдана Романенчука «Азбуковник» (Філадельфія, 1973) іронічно, якщо не вкрай негативно, охарактеризовано «радянський» поворот письменниці. Автор бере у лапки радянські реалії, які врешті стали реаліями творчої та інтелектуальної біографії Ірини Вільде: «Під час німецької окупації Галичини жила то тут, то там, а з другим наїздом більшовиків переїхала до Львова і стала «громадською діячкою» — їздила з

бригадами письменників по селах агітувати за колгоспи. Працювала тоді теж спеціальним кореспондентом газети «Правда України». За цю діяльність була вибрана «депутаткою» до Верховної ради Української СС Республіки та до обласної і міської ради міста Львова. Пізніше була ще нагороджена «великим довір'ям партії» і двома орденами (1947, 1957)...» (т. 2, с. 154). Відтак Богдан Романенчук, відштовхуючись від особливостей риторики тодішніх літературно-критичних матеріалів, трактує Вільде як таку письменницю, що цілком вписалася у радянський літературний канон.

У житті письменниці 1947 рік став знаменним. Ірину Вільде обирають депутатом Верховної Ради УРСР і нагороджують орденом Трудового Червоного Прапора, а через вісім років, до 50-річчя від дня народження – орденом «Знак Пошани». У подальшому неодноразово була вона депутатом обласної і міської ради, очолювала Львівську організацію Спілки письменників. Разом із Ярославом Галаном, Петром Козланюком, Михайлом Рудницьким та Михайлом Возняком входила до складу редколегії журналу «Радянський Львів». До першого номеру цього журналу за 1945 рік увійшли уривки з роману «Сестри Річинські». Ірина Вільде не приховувала, що є письменницею націоналістичного спрямування і всюди, де тільки могла, пропагувала українську мову, писала численні звернення до органів радянської влади в захист українських дисидентів, не сприймала радянську диктатуру. В її творах дійсно не згадувалися Ленін, партія, Сталін. Але водночас письменниця отримувала визначні державні нагороди, зрештою, премію ім. Т. Шевченка за роман «Сестри Річинські».

Іноді здавалося, що письменниця сама провокувала владу, накликаючи на себе гнів. Так було з листом Сталіну, який Ірина Вільде написала 10 березня 1949 року. 31 березня лист за підписом помічника «вождя» Олександра Поскрєбішева, доданими до нього листом Ірини Вільде та його перекладом на російську мову було переадресовано в Україну тодішньому керівникові республіки М. С. Хрущову.

У ті роки на землях Західної України ще точилася боротьба УПА проти комуністичного режиму, щоправда, з меншою силою, ніж у попередні роки. Винищувалися рештки загонів. У полон не брали — розстрілювали на місці. На залізницях стояли ешелони товарних вагонів. У них силоміць заганялися цілі родини, запідозрені у зв'язках з ОУН-УПА, а також селяни, які не сприймали колгоспів і відмовлялися вступати до них. Усіх їх чекали Омська, Новосибірська, Іркутська області та Красноярський край. Військовий трибунал військ МВС працював на повну потужність, заповнюючи в'язниці українськими націоналістами (потім їх називатимуть українсько-німецькими націоналістами). Серед ув'язнених були й діти. З бібліотек Львова, Ужгорода, Мукачева, Чернівців, Дрогобича, Луцька, Рівного, Станіслава вилучалися книги і рукописи «націоналістичного» змісту.

У цей період лист письменниці був розцінений як небачене зухвальство – писати вождеві українською мовою! А може, це й не зухвальство, а спроба упевнитися, чи так уже безпомилково розв'язує «великий керманіч» національне питання в СРСР? Вона з іронією ставиться до партійного керівництва літературою і мистецтвом, встає на захист української мови, захищає свою незалежність як письменниця і як керівник Спілки львівських письменників.

Написаний лист у душі того часу – з поклонами вождю, системі. Однак, а хто ще у тих складних умовах української дійсності намілює повстати проти російського

шовінізму? Ніхто. Нехай з оглядкою, нехай не так глибоко аргументовано це зробила тоді мало кому відома Ірина Вільде. Відповіді від вождя вона, звичайно, не одержала, але на цьому її депутатство закінчилося.

У післявоєнний період Ірина Вільде пише такі твори: «Ті з Ковальської» (1947), «Історія одного життя», «Наші батьки розійшлися» (1946), «Її портрет» (1948), «Стежками життя», «Яблуні зацвіли вдруге», (1949), «Кури», «Нова Лукавиця», (1953), «Оповідання» (1954), «На порозі», (1955), «Ти мене не любиш» (1958), «Винен тільки я» (1959), «Життя тільки починається», «Троянди і терня» (1961), одноактна п'єса «Сватання» (1950) та ряд інших. У творах письменниці – її талант тонкого психолога, дослідника людських, особливо жіночих, характерів в інтер'єрі родинних стосунків, які ніколи, за жодних політичних систем та ідеологій не були простими. Її розповіді про пересічних людей, їхні щоденні клопоти, проблеми, звичайне щоденне життя з його дрібницями та переживаннями були і є близькими, зрозумілими читачам. Якось про свою письменницьку працю Вільде сказала: «О, як я ненавиджу себе за те, що живу, плачу, хвилююся за своїх героїв. Без пера і аркуша я не уявляю собі життя!».

Найбільшим творчим досягненням Ірини Вільде вважається роман «Сестри Річинські», попри те, що письменниця була змушена шукати компроміс із соціалістичною дійсністю. Перший том роману вона завершила у 1958 році, а другий – у 1964. Парадокс полягає у тому, що в умовах радянської цензури письменниці вдалося згадати в ньому і про Голодомор, і про репресії та переслідування 30-х років. У ньому сміливо введено позитивний образ українського націоналіста Маркіяна Івашківа. Щоб «врівноважити» політичний спектр, а точніше, щоб була можливість видати твір, письменниця ввела до сюжету позитивного комуніста. У цьому романі (а згодом у виставі) для неї було все любим і рідним, навіть негативні персонажі. Тривалий час роман не видавали для масового читача, і з'явився він лише згодом невеликим накладом та зі значними скороченнями.

Найприскіпливіше цей роман був проаналізований не стільки літературознавцями, скільки ідеологами та керівниками від літератури зі своїм партійним апаратом. У 1965 році роман таки був нагороджений Державною премією УРСР імені Тараса Шевченка. Це і стало черговою шпилькою, аби «пришпилити» творчість Ірини Вільде до радянської літератури з її сумнозвісним соцреалізмом. З української письменниці, нагородженої премією Товариства ім. Івана Франка, вона ставала українською радянською письменницею, нагородженою Шевченківською премією. Вона була названа колабораціоністкою з комуністичним режимом, від неї відвернулися ті, хто знав її ще з передвоєнних часів, відвернулася діаспора.

В основі роману історія родини провінційного попа Аркадія Річинського, життя його п'яти дочок. Дія роману відбувається протягом 1937-1938 років, з деякими екскурсами в минуле героїв. Але незважаючи на це, тут виразно окреслюється суспільне обличчя Галичини 20-30-х років ХХ століття.

Книга насичена реаліями і деталями, за що її можна сміливо вважати енциклопедією галицького життя останніх передвоєнних літ. За сторінками роману можна прослідкувати еволюцію моди, кухні, спорту, садівництва, способи облаштування житла, особливості дизайну розпису стін, розваги різних верств суспільства – від концертів оперних знаменитостей до танців у передмісті, які закінчуються бійкою.

У романі згадується і характеризується безліч партій і громадських організацій, щедро цитуються газети і журнали, що виходили друком у ті часи. Він приваблює багатою мовною палітрою, різноманітними за інтонацією монологами, виразними й характерними діалогами, живими пейзажами.

Цей твір став настільною книгою кількох поколінь українських читачів і упродовж багатьох років вистави за однойменним романом йшли у всіх театрах України. Дуже часто письменниця відвідувала ці вистави, приводячи із собою родичів і сусідів, гостей близьких та далеких.

У кожного письменника, протягом багаторічної праці над великими прозовими творами, у процесі його роздумів і аналітичного добору вражень, під час зустрічей і подорожей нагромаджується чимало в записниках і блокнотах думок, спостережень, цікавих фактів, крилатих виразів, влучних характеристик, описів природи, лексичного матеріалу.

Ірина Вільде упродовж років писала невеличкі психологічні образки, ескізи, нотатки. Свої перші «Мініатюри» вона надрукувала ще в 1936 році. Минув час, аж поки вдалося зібрати книжечку афоризмів, гумористично-афористичних та пейзажних замальовок, коротких оповідок – всього понад п'ятсот. І якби авторка вибрала усі філософські і мовні блискітки, що передають гостроту думки й точний їй образний еквівалент, розсипані, мов перлини, по канві її оповідань, повістей і романів, – уклався б чималий томик літературних знахідок. «Окрушини» Ірини Вільде допомагають читачеві збагнути амплітуду творчої фантазії письменниці, відкривають віконце у її художній світ і освітлюють грані її непересічного, самобутнього характеру. Ось деякі з них:

Щоб увійти у безсмертя, людина мусить скласти два екзамени: один перед сучасниками, другий — перед історією.

Історію творить народ. Згода, але й найкраще борошно само по собі не стане хлібом.

В жодній галузі мистецтва немає стільки самозванців, як у літературі. На щастя, брак таланту робить їх нешкідливими для суспільства.

Авторитет, побудований швидкісним методом, може бути блискучим, але недовготривалим.

Секрет майстерності в тому, що секрету немає, є просто-напросто талант.

Не любити – справа серця. Зраджувати – справа честі.

Наш розпач найвищий тоді, коли ще блимає вогник надії.

Уміти вчасно зійти з арени – це стосується не тільки блазнів.

Я не цікава газетних вирізків. Мені б послухати, що народ говорить про тебе.

Мій знайомий розбив годинника об камінь, бо годинник нагадував йому скороминучість часу. Об яку скелю розтроцити тоді схід і захід сонця?

Усі роки свого життя у Львові Ірина Вільде була небайдужою до всього, що відбувалося в її краї, а особливо ж до письменництва. Як багаторічний керівник Львівської організації СПУ, Ірина Вільде підтримувала цілу плеяду сучасних українських авторів: благословила на творчий шлях Романа Іваничука, Дмитра Павличка, Романа Лубківського, Ростислава Братуня та багатьох інших. Вона організувала збір підписів з проханням до владних посадовців випустити на письменницьку поруку щойно заарештованого Богдана Гориня. Підтримувала зв'язки з «шістдесятниками» Іваном Дзюбою, Іваном Драчем, Миколою Вінграновським.

Довгі роки дружніх стосунків єднали письменницю із славнозвісною родиною Івасюків. Потоваришували ще у 1956 році, коли Ірина Вільде написала рецензію на першу повість Михайла Григоровича Івасюка «Чуєш, брате мій», яка згодом переросла у роман «Червоні троянди». Мабуть письменник не випадково порівняв Ірину Вільде із щедрою осінню. Адже вона віддавала свою мудрість і знання, не чекаючи подяки за це.

Під час відвідин цієї родини, Ірина Вільде вперше побачила юного музиканта Володю Івасюка, за творчістю якого згодом спостерігала, любила приходити до нього в його львівську квартиру й слухати музику. Але по-справжньому, з дорослим композитором, письменниця познайомилась у 1971 році на 100-літньому ювілеї Василя Стефаника в Русові. Батько й представив свого вже знаменитого сина Дарині Дмитрівні. І вона сказала знаменну фразу про те, що найкращий твір Михайла Івасюка — це його син.

Ірина Вільде опікувалася старшими літераторами – Денисом Лук'яновичем, Михайлом Яцковим, Михайлом Рудницьким, турбувалася долею кількох молодих авторів, яким закривали дорогу до читачів, часто організовувала неформальні літературні зібрання. За її ініціативою запроваджено традицію «Останньої сторінки» – останнього дня кожного року організовано літературні вечори, на яких письменники читали якийсь зі своїх нових творів, яким завершували рік. Дехто із молодих письменників називав її «нанашкою» (хресною матір'ю) у літературі.

Павло Загребельний так сказав про неї: «Велич Ірини Вільде у відстоюванні справедливості і правди була її невід'ємною рисою характеру». У тих життєвих непростих умовах Ірина давала собі раду. Їй завжди були притаманні відкритість, критичність, вимогливість до себе й оточення, відвертість і правда за будь-яких обставин. За це у 1949-1951 роках Ірину Вільде піддали гонінням у Спілці письменників, як і Михайла Рудницького, за звинуваченнями в націоналізмі. Втім, згадуючи галицьке міжвоєннє та її тогочасну літературну активність, вона далеко не на всьому фокусувалася, зокрема, оминала увагою забороненого у радянські часи Богдана-Ігоря Антоновича, одного із найважливіших письменників для неї у передвоєнний час.

Дивовижною, як і кожен справжній великий митець, була ця незвичайна жінка, глибоко розумна і напрочуд проста в поведінці, елегантна, мала великий талант і водночас відзначалася рідкісною скромністю, а на зустрічах зі своїми читачами прагнула не виділятися з-поміж них ні бесідою, ні одягом, ані манерою. Цікавими є спогади відомого українського письменника Тараса Прохасько, який є родичем відомої письменниці: «Моя мама – троюрідна племінниця Ірини Вільде, справжнє ім'я якої Дарина Макогон. Вона була свідком на одруженні моїх батьків. Часто приїжджала до нас, батьки відвідували її. Коли у моєї бабусі й дідуся померла дитина, Ірина Вільде на деякий час забрала їх до себе в Микуличин (село на Івано-Франківщині). Однак культу Ірини Вільде як письменниці в нашій сім'ї не було.

За манерами, смаками вона відрізнялася від звичайних селян, хоча матеріальне становище її сім'ї було набагато гіршим, аніж у них. Найдотепніша і найвеселіша людина, яку пам'ятаю з дитинства. Швидко й легко могла порозумітися з людьми різного соціального статусу. Спільну мову знаходила і з інтелігентами, і з селянами. Тому що бачила та відчувала, про що і на якому рівні можна розмовляти з людиною. У такий спосіб наближувала співрозмовника до себе. Словом, уміла розкривати людей».

Ірина Вільде часто дивувала близьких і знайомих своїми ексцентричним звичками, витівками. Вона виявляла зацікавленість влаштуванням особистих доль молодших колег. Любила прокидатися на світанку, писати від руки, лежачи на підлозі на старій гуцульській ковдрі серед творчого безладу, і лише потім передруковувала написане на друкарській машинці. Письменниця дуже любила веселитися і ніколи не пропускала своєрідних змагань у співі сороміцьких коломийок на весіллях у друзів. Наважувалася змагатися з такими «асами», як Дмитро Павличко та Роман Іваничук. Письменниця славилася своєю гостинністю та привітністю: вона залюбки приймала численних гостей, любила проводити костюмовані маскаради, а влітку на дачі влаштовувала для друзів концертні вечори. Неодноразово господиня разом із поважними гостями переодягалися, вибирали з гарбуза насіння, вирізали отвори у вигляді очей, вставляли всередину свічки і ходили попід хатами, лякаючи людей. Якимось в її будинку побував увесь хор Григорія Верьовки і навіть сама Ніна Матвієнко. Саме завдяки Ірині Вільде українські господині отримали широковідомі свого часу кулінарні книги Дарії Цвек. Письменниця була гімназійною подругою сестри Цвек і часто приходила до неї в гості. Саме там Ірина Вільде, скуштувавши кулінарні шедеври Дарії, запропонувала їй видати книжку.

Довгий час письменниця була членом правління Спільки письменників СРСР. Письменниця підтримувала дружні стосунки з багатьма колегами «по перу», які жили не тільки у Львові, Чернівцях чи Києві, а й за кордоном: з відомою вірменською поетесою Сільвією Капутіян, узбецькою письменницею Розією Озон, з Робертом Рождественським, Чингізом Айтматовим, Константином Сімоновим, з єврейськими письменниками, зі сходовознавцями, «іраністами», «арабістами», широким колом творчих особистостей, котрі, як і вона, згодом увійшли в історію культури своїх народів. У неї були дуже приязні взаємини з Максимом Рильським. Її перекладали німецькою, чеською, болгарською, польською, італійською. Перекладали і прибалти, і в Середній Азії. Її ж переклади постійно друкували у журналах «Дружба народів» та «Новый мир», а їх редактори, якщо виникали якісь питання, з поваги до Дарини Дмитрівни приїжджали до Львова.

Зовні життєвий шлях письменниці сприймається цілком благополучним. Прожила вона в достатку й пошані до старості, часто подорожувала до таких країн, як США, Канада, Японія, Франція, Австрія, Швеція, Болгарія, Румунія, Польща та Італія. Але численні життєві колізії, випробування та трагедії не оминули Ірину Вільде і в післявоєнні роки, навіть була на обліку підозрілих радянськими органами.

У травні 1950 року вона ще раз вийшла заміж за інженера з Харківщини, полковника КДБ Івана Дроб'язка (1897-1971), що працював на одному з військових заводів. Він побудував для письменниці дачу в Яремче. Ходили чутки, що його спеціально приставили до Ірини Вільде. Цей шлюб протримався десять років, а далі – скандальне розлучення. Більше заміж вона не вийде.

Ірина Вільде була хорошою матір'ю і виховала двох синів – Ярему та Максима. Старший із них, Ярема – український сходознавець. У 1950-ті роки, захопившись східними мовами і східною літературою, прийняв іслам, був викладачем у Львівському університеті.

Молодший син письменниці Максим ще зі школи захоплювався піротехнікою та хімією. У підвалі львівського будинку, де вони мешкали, письменниця дозволила своєму сину влаштувати хімічну лабораторію, де той ставив дивні досліди, чим лякав інших мешканців. Пізніше його звинувачували у створенні таємної націоналістичної організації, слідкували за ним, виключали з комсомолу й університету, неодноразово заарештовували. Максиму навіть пощастило ділити тюремну камеру із В'ячеславом Чорноволом. Довгий час, так і не змирившись із радянською владою, він виїхав до США, де на початку 90-тих років загинув в автокатастрофі.

Ірина Вільде, в свою чергу, як могла – захищала сина, але не витримала його цькування, частих обшуків та арештів. В останні роки життя пам'ять дедалі частіше зраджувала їй, а згодом вона потерпала від розсіяного склерозу. У Львові вона дуже любила Кайзервальд (Шевченківський гай), де часто гуляла, навіть тоді, коли вже тяжко хворіла. І були люди, котрі, знаючи про тяжку недугу, опікувалися нею на прогулянках, зокрема письменник Василь Мартинов. В останні роки хвороба закувала її в стінах квартири.

Письменниця дуже сумувала за Буковиною і скільки могла – відвідувала рідні місця, тамтешніх товаришок. Про свою любов до рідного краю говорила так: «Я – буковинка. Навіть не тим, що уроджена там і вихована на тій землі, але тим якимсь віковим прив'язанням до того закутка нашого краю, тою тугою, що за багато років не змаліла ані на волос. Свою любов і свою тугу за своєю батьківщиною можу хіба порівняти до відчуження нашого селянина, коли він вибирається зі свого села до Канади».

У розквіті сил вона любила повторювати: «Я не живу, я танцюю життям і буду жити сто років!». Не судилося збутися цим словам. Померла письменниця 30 жовтня 1982 року у віці 75 років. Похована на Личаківському цвинтарі Львова.

Сьогодні цікавість до творчості Ірини Вільде знову повертається, згадується її талант, величезна сила духу, актуальність. Багато її творів усе-таки витримали іспит часом. На полицях книжкових крамниць з'являються нові видання її творів. Її книги і сьогодні – це вихователі смаків та почуттів, художні «підручники» для душі, і залишаться ними для майбутніх поколінь українців і не тільки. Вона вміла писати, вміла бачити прекрасне в буденних речах, вміла бути вдячною навіть у найскладніші часи і давала людям розуміння того, чому так важливо бути собою, відстоювати своє «я» в

житті кожного українця. Авторка в далеко не простих умовах виборювала собі простір свободи для вільного творчого пошуку. Звісно, цей простір був обмежений, і це вже не вина письменниці, а часу, в якому їй довелося жити й творити. Ірина Вільде «ніби починає писати з того місця, де крапку поставила Ольга Кобилянська. Ті ж класові й національні антагонізми, вишукані й незабутні жіночі типи, глибини життя й душі, але все це – з іншої перспективи, з позиції людини, що значно далі відійшла од своїх героїв, побачила новий світ і тому майже весело виносить смертний вирок старому світу». Так писав про неї Дмитро Павличко.

Їй пощастило – вона не писала у шухляду. Усе написане за життя видавалось, хоч дещо і було змінено. З-під пера письменниці вийшло близько сорока окремих книг, не рахуючи численних журнальних і газетних публікацій. Однак після смерті її ім'я почали дедалі рідше згадувати, а твори не перевидавались, – як письменниці-націоналістки. Коли Україна стала самостійною, Ірині Вільде начепили новий ярлик, вже «радянської письменниці», і знову не видавали. У 1972 році Львівська державна наукова бібліотека імені В. Стефаніка підготувала до друку бібліографічний покажчик творів Ірини Вільде з передмовою самої письменниці – та передмова називалась «Через місток пам'яті», й у ній було багато сторінок, присвячених саме 30-м рокам. Передмова так і не була надрукована. У 1990 році вперше в радянські часи вийшла збірка новел Ірини Вільде «Незбагненне серце», в яку ввійшли твори, що публікувалися вперше. Важко уявити, що письменниця, голова Львівської організації СПУ, делегат усіх письменницьких з'їздів та депутат Верховної Ради України багатьох скликань також мала твори, небажані для радянської держави, звичайно ж, твори раннього періоду.

Вона любила людей. І люди любили її. Кожен, хто мав щастя зустрітися особисто з Іриною Вільде бодай раз у житті, ніколи цього не забував, бо вона була і залишається незабутньою.

Саме така життєва позиція та літературний талант Ірини Вільде дали підстави ЮНЕСКО у 2007 році зарахувати її до числа знаменитих людей 20-го століття. І тому столітній ювілей видатної української письменниці відзначався вже на державному рівні урочистими заходами, науковими конференціями, повним виданням її творів.

По традиції щорічно вшановують пам'ять письменниці педагогічний колектив та учні Веренчанської загальноосвітньої школи I-III ступенів навчання, яка вже протягом багатьох років носить її ім'я.

У 2007 році Львівською організацією Національної спілки письменників України та меценатом Петром Писарчуком засновано Премію імені Ірини Вільде. Нагородження відбувається щорічно 5 травня у день її народження. Премією відзначають українських письменників за визначні літературні здобутки, новаторство в українській прозі різних жанрів, сприяння сучасному літературному процесу в Україні. Премія має всеукраїнський статус.

В пам'ять про Ірину Вільде у Львові названо вулицю у Личаківському районі, що пролягає від вулиці Копальної до залізниці. З нею межують вулиці Коцка, Ялтинська, Ніщинського, Івана Шишманова, та Чумацька, на якій і проживала письменниця. Сьогодні це маленька зелена вуличка, вимощена бруківкою. Забудована вона у стилі конструктивізму 1930-х років та простягається на 460 м.

Також місцевою владою планувалося відкриття літературно-меморіального музею Ірини Вільде. Як каже її син – Ярема Полотнюк, це мав би бути музей не лише видатної письменниці, але історія усєї української родини, якій більше 300 років. Історія українських інтелігентів Макогонів і Полотнюків, яких так нищили різні влади та війни, але дух і любов до України так і не змогли зруйнувати.

Сучасники про Ірину Вільде

Велич Ірини Вільде у відстоюванні справедливості.

Павло Загребельний

Всі люди, які її знали, називали Нанашка. Це було таке ласкаве слово, яке відображало і її характер. Але ми зараз відзначаємо людину величезного літературного обдарування і величезних заслуг перед рідною літературою. Цю видатну українську письменницю, внесено ЮНЕСКО до числа знаменитих людей ХХ століття і другого тисячоліття.

П.І. Писарчук

Писати донька відомого поета ХХ століття Дмитра Макогона Даринка почала ще юнкою, але в ті роки літературна справа вважалася заняттям не вельми гідним для дівчини з інтелігентної родини, ось вона й підписала перше оповідання вигаданим «Ірина Вільде». Мало хто знає, що в перекладі з німецької «вільде» означає «дика, бурхлива», а ім'я Ірина — у даному разі похідне від Дарини. Ось так і «народився» псевдонім «Ірина Вільде».

Жанна Попович

Вона була моєю письменницею. Нашою. Вона говорила і думала, як ми всі. «Нанашка», що в перекладі з місцевого значить «Хрещена мати».

Історія дала їй, Ірині Вільде, право голосу, аби сказати від власного імені та імені свого покоління, що воно, те покоління, і вона, письменниця, речниця того покоління, всього-на-всього є метеликами на шпильках. Прекрасними сотворіннями, готовими до лету, але такими, що ніколи не полетять, їм судилося бути прип'ятими шпильками до підставки жорстокого життя. Це були страшні, відчайдушні, неймовірні, але правдиві слова...

Роман Горак

Твори Ірини Вільде

Вільде І. Сестри Річинські. Кн. 1 / І. Вільде ; вступне слово П. А. Загребельного. – Київ, 2004. – 696 с.

Вільде І. Сестри Річинські. Кн. 2 / І. Вільде. – Київ, 2005. – 912 с.

Вільде І. Твори : в 5 т. / Ірина Вільде. - К. : Дніпро, 1986.

Т.1 : Сестри Річинські: роман, кн. 1 / [Ред. Р.М. Федорів]. - 1986. - 640 с.

Т.2: Сестри Річинські: роман: кн.2, ч.1. - 424 с.

Т.3: Сестри Річинські: роман: кн.2, ч.2. - 478 с.

Т. 4 : Повнолітні діти : роман. – 1968. – 479 с.

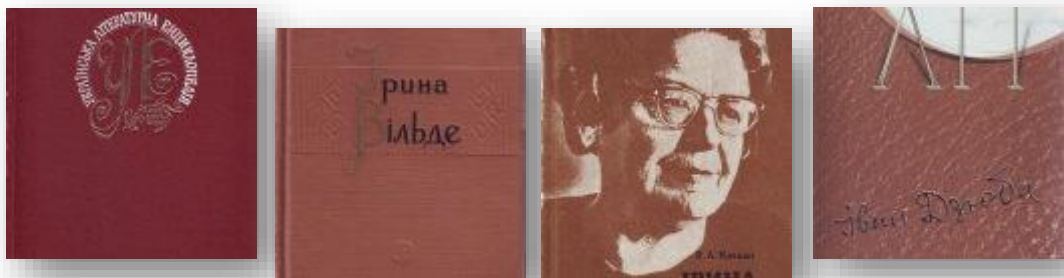
Т.5: Оповідання й повісті; зустрічі й листи, мініатюри. - К. : Дніпро. - 1968. - 592 с.

Вільде І. Незбагненне серце / І.Вільде. - Львів: Каменяр, 1990. - 255 с.

Вільде І. Повісті та оповідання / І. Вільде. - Львів: Каменяр, 1983. - 231 с.

Вільде І. Повнолітні діти : роман / І. Вільде. – Київ : Гамазін. – 2009. – 416 с.

Література про творчість Ірини Вільде

Волинський К. П. Вільде Ірина / К. П. Волинський // Українська Літературна Енциклопедія : в 5 т. / редкол.: І. О. Дзевєрін та ін. – Київ, 1988. – Т. 1. – С. 321–322.

Дзюба І. Ірина Вільде : літ. портрет / І. Дзюба // І. Дзюба. З криниці літ : у 3 т. – Київ. – 2007. – Т. 3. – С. 466 – 477.

Єфіменко Г. Г. Вільде Ірина / Г. Г. Єфіменко // Енциклопедія історії України : в 5 т. / редкол.: В. А. Смолій та ін. – Київ, 2003. – Т. 1. – С. 557–558.

Качкан В. А. Ірина Вільде : нарис життя і творчості / В. А. Качкан. – Київ : Дніпро, 1991. – 159 с.

Українська радянська енциклопедія : у 12 т. / гол. ред. М. П. Бажан ; редкол.: О. К. Антонов та ін. — 2-ге вид. — К. : Головна редакція УРЕ, 1978. — Т. 2 : Боронування — Гергелі. — 542, [2] с., [30] арк. іл. : іл., портр., карти + 1 арк с. — С. 293.

Шевченківські лауреати 1962—2001: Енциклопедичний довідник. — К., 2001. — С. 74—75.

***

Вальо М. З любов'ю до Ірини Вільде / М. Вальо // Дзвін : Літературно-мистецький та громадсько-політичний часопис НСПУ. - 2010. - №5/6. - С. 86-87.

Горак Р. Колиска її любові: [про І. Вільде] / Р. Горак // Дзвін. – 2008. – № 10. – С. 116-136.

Горак Р. Її чоловік та його брат: [про І. Вільде] / Р. Горак // Дзвін. – 2015. – № 6. С. 146-155.

Дика" письменниця : 110 років від дня народження Ірини Вільде [- української письменниці] // Шкільна бібліотека : загальнодержавний для шкільних бібліотекарів. - 2017. - № 4. - С. 14-16.

Золотий передзвін дозрілого віку : [інтерв'ю із письменницею І. Вільде у переддень її 60-річчя у 1967 р.] // Жінка : Журнал для всієї родини. - 2010. - №9. - С. 14-15.

Лауреати Всеукраїнської літературної премії імені Ірини Вільде // Дзвін : Літературно-мистецький та громадсько-політичний часопис. - 2012. - №5/6. - С. 169.

Мовна М. Один фрагмент з людського життя... : листи Ірини Вільде до Лідії Бурачинської (1933 - 1939) / М. Мовна // Дзвін : Літературно-мистецький та громадсько-політичний часопис НСПУ. - 2017. - № 5/трав./ - С. 196-204.

Пагутяк Г. Премія імені Ірини Вільде. Перезавантаження / Г. Пагутяк // Дзвін : літературно-мистецький та громадсько-політичний часопис НСПУ. - 2021. - № 7. - С. 205-206.

Скальська У. Моє недовге знайомство з Іриною Вільде / У. Скальська // Дзвін : Літературно-мистецький та громадсько-політичний часопис. - 2010. - №5/6. - С. 85-89.

Скіф Ю. Нові лауреати премії ім. І. Вільде / Ю. Скіф // Дзвін. – 2009. – № 7. – С. 155.

Юсип Д. Благословила Ірина Вільде : есе-спогад : [про перекладача художньої літератури Василя Рудковського] / Д. Юсип // Дзвін : Літературно-мистецький та громадсько-політичний часопис. - 2013. - №7. - С. 129-133.

Інтернет–ресурси

Вільде Ірина : [Електронний ресурс] // Вікіпедія : сайт. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>. – Назва з екрана.

Вільде Ірина : життєвий та творчий шлях, біографічні статті: [Електронний ресурс] // Бібліотека української літератури : сайт. – Режим доступу: <https://www.ukrlib.com.ua/bio/author.php?id=310>. – Назва з екрана.

Крат М. «Дика» письменниця Ірина Вільде : [Електронний ресурс] // Друг читача : сайт. – Режим доступу: http://vsiknygy.net.ua/shcho_pochytaty/review/620/. – Назва з екрана.

Льницький Д. Ірина Вільде (1907–1982): [Електронний ресурс] // Інтерактивний Львів : сайт. – Режим доступу: <http://www.lvivcenter.org/uk/lia/persons/vilde-iryna/>. – Назва з екрана.

Степула Н. Ірина Вільде : [Електронний ресурс] // Радіо Свобода : сайт. – Режим доступу: <http://www.radiosvoboda.org/a/963302.html>. – Назва з екрана.

Ірина Вільде – майстер соціального роману (1907-1982) : [Електронний ресурс] // Миколаївська обласна бібліотека для юнацтва : сайт. – Режим доступу: <http://unbib.mk.ua/index.php/2009-06-10-15-06-24/48-2009-06-10-14-07-37/1144-2014-10-29-12-31-28.html>. – Назва з екрана.

Мадзій І. Правда життя Ірини Вільде : [Електронний ресурс] // Te News.org.ua : сайт. – Режим доступу: http://www.tenews.org.ua/post/view/pravda_zhittya_irini_vil_de. – Назва з екрана.

Уварова Н. Жіноча доля. Три кохання Ірини Вільде : [Електронний ресурс] // МамаWOW : сайт. – Режим доступу: <http://mamawow.com.ua/mama/opyt/zhinocha-dolya-tri-koxannya-irini-vilde.html>. – Назва з екрана.

Кремінь Т. Історіософська концепція ранньої творчості Ірини : [Електронний ресурс] // Поетичні майстерні : сайт. – Режим доступу: <http://maysterni.com/publication.php?id=17264/>. – Назва з екрана.

Петренко М. Салон Ірини Вільде : [Електронний ресурс] // захid.net : сайт. – Режим доступу: http://zaxid.net/news/showNews.do?salon_irini_vilde&objectId=1254081. – Назва з екрана.

Тимків Р. «Янгол-охоронець» Ірини Вільде : [Електронний ресурс] // Фотографії старого Львова : сайт. – Режим доступу: <http://photo-lviv.in.ua/yanhol-ohoronets-iryny-vilde/>. – Назва з екрана.

Спогади. Ірина Вільде (Дарина Дмитрівна Полотнюк) : [Електронний ресурс] // Сторінки пам'яті Володимира Івасюка : сайт. – Режим доступу: http://www.ivasyuk.org.ua/names.php?id=iryna_vilde. – Назва з екрана.

Стех Я. До 110-річчя від дня народження визначної письменниці Ірини Вільде (Макогон): [Електронний ресурс] // Наше слово : сайт. – Режим доступу: <http://www.nasze-slowo.pl/до-110-річчя-від-дня-народження-визначно/>. – Назва з екрана.

Відео про І. Вільде

Два життя Ірини Вільде (2007) : [Електронний ресурс] // YouTube : сайт. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=DlyTi0nKljY>. – Назва з екрана.

Гра долі. Неприборкана : [Електронний ресурс] // YouTube : сайт. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=CNU6i9y27BY>. – Назва з екрана.

Тест 99. Ірина Вільде : [Електронний ресурс] // YouTube : сайт. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=Fy0_Aw1IGEU. – Назва з екрана.

Прохасько Т. Лекція «Ірина Вільде: український класик фейлетонної доби» : [Електронний ресурс] // YouTube : сайт. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=MU7oWtc4ZPI>. – Назва з екрана.

Знамениті українці. Ірина Вільде (1907-1982) : [Електронний ресурс] // YouTube : сайт. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=NKkgwaiJSX0>. – Назва з екрана.

Про долі Ірини Вільде та Ольги Дучимінської – нова вистава заньківчан : [Електронний ресурс] // YouTube : сайт. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=bB3Hc1NbRG4>. – Назва з екрана.

Невигадані історії № 23 (Ірина Вільде) : [Електронний ресурс] // YouTube : сайт. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=AkBC9Qm04nw>. – Назва з екрана.

Розмова з внучкою Ірини Вільде - Соломією Полотнюк: [Електронний ресурс] // YouTube : сайт. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=PaWg3TI53Rs>. – Назва з екрана.
115 років від дня народження Ірини Вільде: [Електронний ресурс] // YouTube : сайт. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=EGN9OX4i2m4>. – Назва з екрана.

